

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ
ЗА МЛАДЕЖТА**

2021-2030 г.

**АНГАЖИРАНЕ
ОВЛАСТЯВАНЕ
РАЗВИТИЕ**

Нашата визия:

Способни, ангажирани и овластени млади хора, готови да развиват своя пълен потенциал и съзнателно да допринасят за развитието на Република България в контекста на европейското семейство и глобалния свят.

Съдържание

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	4
ВЪВЕДЕНИЕ	6
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА МЛАДЕЖТА	8
НОРМАТИВНА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА НА ПОЛИТИКАТА ЗА МЛАДЕЖТА	8
ОСНОВНИ ПОСТИЖЕНИЯ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА МЛАДЕЖТА 2010-2020	9
ПРОФИЛ НА МЛАДИТЕ ХОРА В БЪЛГАРИЯ	11
ВИЗИЯ	19
ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ПОЛИТИКАТА ЗА МЛАДЕЖТА	19
СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ	21
ФИНАНСИРАНЕ	33
МЕХАНИЗЪМ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ	33
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	36

Списък на използваните съкращения

АЗ	Агенция по заетостта
ДБТ	Дирекция „Бюро по труда“
ДАЗД	Държавна агенция за закрила на детето
ДПС	Детска педагогическа стая
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЗМ	Закон за младежта
КМС	Консултативен младежки съвет
ММС	Министерство на младежта и спорта
МОН	Министерство на образованието и науката
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
НАПОО	Национална агенция за професионално образование и обучение
НКСМ	Национален консултативен съвет за младежта
НСИ	Национален статистически институт
НСМ	Национална стратегия за младежта
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НПО	Неправителствена организация
ОКС	Образователно-квалификационна степен
ПАВ	Психоактивни вещества
ПНУ	Преждевременно напуснали училище
ЦРЧР	Център за развитие на човешките ресурси
ICCS	International Civic and Citizenship Education Study (Международно изследване на гражданското образование)
FRA	European Union Agency for Fundamental Rights
NEETs	Young people not in employment, education and training (Млади хора, които не учат, не работят и не се обучават)

OESD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Организация за икономическо сътрудничество и развитие)
PISA	Programme for International Student Assessment

Въведение

Младите хора се сблъскват с все повече и различни предизвикателства, свързани с развитието на съвременните общества и съвременния свят. Въпреки това те не са само пасивни участници в тези световни процеси. Младите хора предизвикват статуквото. Те са лидери, иноватори и създатели на решения на местно, национално и глобално ниво. Техните визия, качества и умения са незаменими за изграждането на по-устойчиви, справедливи и модерни общности. Активното участие на младите хора в икономическия, социален и политически живот на една страната е от ключово значение както за тяхното благополучие, така и за просперитета на страната.

Поради тази причина младежките политики в България очертават системен и холистичен подход за създаване на благоприятни условия за младите българи да бъдат пълноценни членове на обществото и двигатели на позитивна промяна. Този подход се реализира чрез Националната стратегия за младежта, която със своя 10-годишен хоризонт задава основната посока и стратегическите цели в сектора, съгласно чл.4, ал. 4 от Закона за младежта.

Националната стратегия за младежта 2021-2030 г. разглежда младите българи като **„Способни, ангажирани и овластени млади хора, готови да развиват своя пълен потенциал и съзнателно да допринасят за развитието на Република България в контекста на европейското семейство и глобалния свят.“**

За постигането на тази визия стратегията се фокусира върху следните цели:

- **Цел 1:** Насърчаване на неформалното обучение;
- **Цел 2:** Насърчаване на заетостта и подкрепата за млади хора, които не учат, не работят и не се обучават (NEETs);
- **Цел 3:** Насърчаване на ангажираността, участието и овластяването на младите хора;
- **Цел 4:** Развитие и утвърждаване на младежката работа в национален мащаб;
- **Цел 5:** Свързаност, толерантност и европейска принадлежност;
- **Цел 6:** Насърчаване на здравословен и природоопазващ начин на живот;
- **Цел 7:** Насърчаване на културата и творчеството сред младите.

Финансирането на Националната стратегия за младежта се осъществява приоритетно посредством националните и общински програми за младежта, в рамките на определените бюджети на отговорните първостепенни разпоредители с бюджет за съответната година. Средства могат да бъдат осигурени и чрез проектно финансиране от действащи програми на Европейския съюз, Съвета на Европа и други източници. Финансирането за мерки, попадащи в обхвата други ведомства, се осигурява в рамките на средствата, планирани по бюджетите на съответните отговорни институции чрез държавния бюджет.

Анализ на състоянието на младежкия сектор

Нормативна и институционална рамка на политиката за младежта

От 2012 година държавната политика за младежта се изпълнява в съответствие със Закона за младежта и е дефинирана като „целенасочена и последователна дейност на държавата, общините, младежките организации и обществото, която има за цел създаване на благоприятни условия за пълноценно личностно развитие на младежите и участието им в обществения и икономическия живот, както и приобщаването им в управлението на местно, областно и национално ниво чрез дейности, насърчаващи развитието на младежите в страната“.

Законът за младежта (ЗМ) определя основните принципи, мерки, управление и финансиране на дейностите, осъществявани в изпълнение на държавната политика за младежта.

Държавната политика за младежта се провежда от Министерския съвет чрез министъра на младежта и спорта и в съответствие с Националната стратегия за младежта, която съгласно чл.4 от ЗМ обхваща 10 годишен период. Първата Национална стратегия обхваща периода 2010-2020 г.

Министерството на младежта и спорта разработва и национални програми за младежта, чиято цел е да адресират специфични младежки проблеми.

Кметовете на общини изготвят ежегодно общински годишни планове за младежта, а общинските планове за младежта се предоставят на областните управители, които изготвят областни планове за младежта.

Планирането и изпълнението на младежките политики изисква взаимодействие и синхрон между различните институции. Органът, чрез който се осъществява този процес, е Националният консултативен съвет за младежта (НКСМ), чийто статут, състав и задачи са регламентирани в Закона за младежта.

Към министъра на младежта и спорта действа и Обществен съвет по въпросите на младежта – консултативно звено, което формира позиции, становища и инициативи за решаване на проблеми от специалната компетентност на министъра на младежта и спорта.

Мониторингът и отчитането на мерките и програмите в изпълнение на младежките политики се осъществява чрез годишните отчети на плановете за изпълнение на НСМ, изготвени съгласно чл.6 от ЗМ, и годишните доклади за младежта, изготвени съгласно изискването на чл.5 от ЗМ.

Основни постижения и предизвикателства при изпълнението на Национална стратегия за младежта 2010-2020 г.

Докладът към методологията и системата за планиране, мониторинг и отчитане на мерките и програмите при изпълнението на младежките политики идентифицира набор от постижения и предизвикателства, които служат за основа при изработването на НСМ 2021-2030 г.

Основни Постижения

- ☐ Законът за младежта (ЗМ) дава стабилна нормативна основа за прилагане на младежките политики и задава рамката за тяхното планиране и отчитане посредством изискваните в него документи;
- ☐ Подготовката за следващия период се базира на придобития опит, идентифицирани проблеми и предизвикателства и цели реални подобрения в механизмите за планиране, прилагане и отчитане на резултатите;
- ☐ Наличен е опит по отношение на общата съгласуваност на документите на младежката политика с препоръчания подход в Стратегията за младежта на Европейския съюз;
- ☐ Създадена е необходимата документална основа за прилагането на многосекторен подход към решаване на младежките проблеми и се очаква това състояние да се възпроизведе и в следващия период на планиране;
- ☐ Утвърдена е последователна практика за регулярно разработване на планове и доклади за прилагането на НСМ;
- ☐ Регламентирани и създадени са структури за междуинституционална координация и за въвличане на заинтересованите страни, което създава база за бъдещо подобряване на тези механизми.

Основни Предизвикателства

- ☐ Необходимост от подобряване на съществуващите форми за междуинституционална координация - роля, подотчетност и въвеждане на нови;
- ☐ Необходимост от повишаване на административния капацитет за планиране, мониторинг и отчитане на младежките политики;
- ☐ Необходимост от структуриране и регламентиране на информационните потоци, национална база данни и приноса към нея.
- ☐ Осигуряване на възможност младите хора да участват в оформянето на политиките чрез разширяване на процеса на въвличане на заинтересованите страни при планиране и изпълнение на НСМ;
- ☐ Национална стратегия за младежта 2010-2020 г. има твърде амбициозни или прекалено много цели;
- ☐ Голям брой документи и неяснота за смисъла на всеки документ;
- ☐ Липса на посочени механизми и методи за мониторинг и отчитане;
- ☐ Липса на централизирано отразяване на общинските и областните планове за младежта и напредъка по тях в база данни.

Профил на младите хора в страната

Младите хора представляват основен ресурс и имат структуроопределяща роля за развитието и бъдещето на всяко национално общество. Тази роля и актуалните демографски тенденции както в Европа, така и в България поставят младежта във фокуса на всяка публична политика. В този смисъл първият основен приоритет на младежката политика е проследяването на демографските характеристики на младежката група.

Статистическите данни показват неблагоприятна демографска тенденция - за последните 5 години по данни на НСИ младежите на възраст 15-29 г. в България са намалели със 140 081 лица, или с 12.5%. Респективно това дава отражение и намалява, макар и с по-малко, техният дял в общата структура на населението от 15.8% през 2016 на 14.24% през 2020 г.

Структурата по пол е устойчива, не се наблюдават диспропорции, запазва се характерното за този възрастов диапазон разпределение по пол с лек превес на мъжете (51.2% през 2020 г.)

Запазва се и делът на младежите в селата като цяло - между 25-26%, като се забелязва интересна динамика по възрастови подгрупи – 15-19-годишни младежи на село са се увеличили с малко, за разлика от останалите две подвъзрастови групи (20-24-годишни и 25-29-годишни), които са намалели с повече от 10%.

Населеното място е основният фактор на диференциация за условията и качеството на живот на младите хора, включително достъпът до качествено образование, неформалното обучение, а особен акцент младите хора слагат върху разнообразяването на ежедневието си. В столицата например над 75% смятат, че могат пълноценно да се разнообразяват, докато 37% от тези, които живеят в селата, са на същото мнение. Това от своя страна води до по-малкия дял на интересуващите се от наука и изкуство в малките населени места в сравнение с живеещите в столицата и областните центрове. Младежите в селата вземат книги от библиотеката и читалището по-често от връстниците си от големите градове и столицата, 13% свалят от интернет безплатно електронни книги, само 5% ходят на

кино/театър. Данните показват също, че с увеличаване на доходите се увеличава делът на младите хора, които посочват, че могат да разнообразяват ежедневието си в населеното място, в което живеят.

Статистическата прогноза на НСИ за следващия десетгодишен период очертава относително оптимистичен сценарий на стабилизиране на популацията около нивата на 2020 г.

Разпределение по подвъзрастови групи и пол

	2016				2020			
	15 - 19	20 - 24	25 - 29	общо	15 - 19	20 - 24	25 - 29	общо
Мъже	159 294	180 552	239 641	579 487	161 910	157 465	187 174	506 549
Жени	150 302	169 454	225 882	545 638	152 328	148 956	177 211	478 495
Общо				1 125 125				985 044

Разпределение по населено място

	2016				2020			
	15 - 19	20 - 24	25 - 29	общо	15 - 19	20 - 24	25 - 29	общо
Градове	226 530	261 326	362 133	849 989	229 007	228 909	273 759	731 675
Села	83 066	88 680	103 390	275 136	85 231	77 512	90 626	253 369

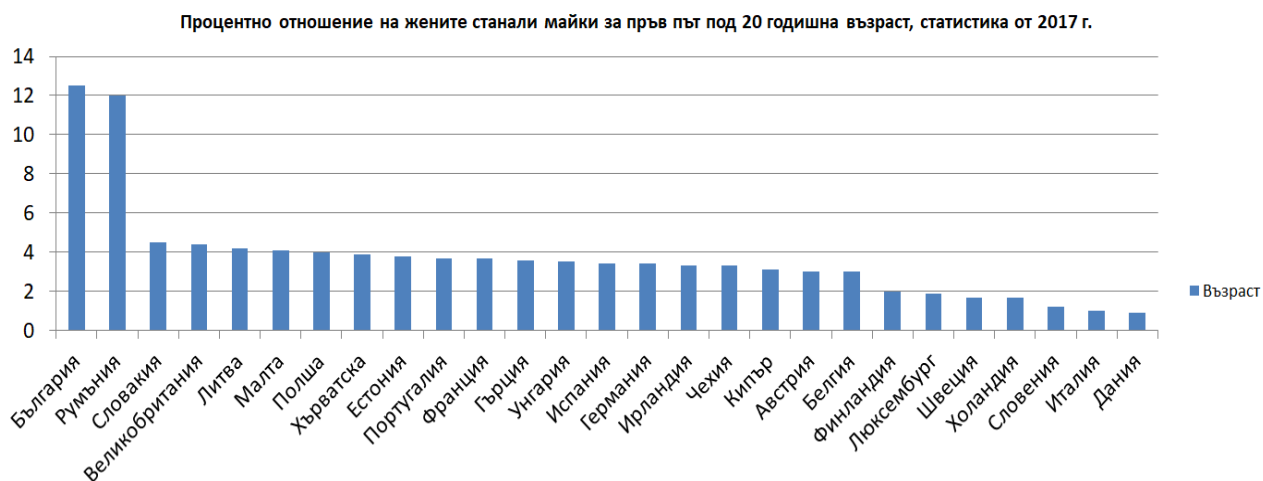
Прогноза за брой млади хора 2020-2030 г. (НСИ, хипотеза за конвергентност)¹

Възраст	2025 г.	2030 г.
15-19 год.	347 484	336 145
20-24 год.	315 447	351 685
25-29 год.	309 363	315 718
Общо	972294	1003548

Наблюдава се неблагоприятна тенденция в страната - България е първа в ЕС по раждания от жени под 20-годишна възраст. Една от всеки 8 жени в България ражда за първи път под 20-годишна възраст.²

¹ НСИ

² ЕВРОСТАТ

Делът на *NEETs* (млади хора, които не учат, не работят и не се обучават) остава висок в сравнение със средните стойности за държавите от ЕС. През 2018 г., по данни на ЕВРОСТАТ, делът им в България във възрастовата група 15-29 години е 18.1%, при средна стойност 12.9% за ЕС-28. Сред мъжете в България този дял е 14.6%, а сред жените – 21.8%.³ Това налага тази група на младите българи да бъде обект на специални мерки от страна на институциите, които да взаимодействат и да се допълват. В тази група делът на ромите е най-висок и като цяло образователната интеграция на младите роми е затруднена и остава сериозен проблем.

Недостатъчен интерес към областта на технологиите, техническите науки и математиката - 14 на всеки 100 младежи във възрастовата група 20-29 год. завършват висше образование в областта на технологиите, техническите науки и математиката, при средна стойност за ЕС от 19%. Един на всеки двама студенти в България завършва в областта на социалните науки, бизнес администрацията или правото, в сравнение с един на всеки трима студенти в ЕС.⁴

Над 40% от младите хора на възраст 15-29 год. споделят, че не са участвали в неформални форми на обучение, но биха участвали с удоволствие.⁵

³ ЕВРОСТАТ

⁴ Мониторингов доклад за образованието, 2019 г.

⁵ Изследване „Българската младеж“, 2019 г.

По отношение на интереса към обучение 49% от младите хора считат, че теми, свързани със здравното образование (физическо и психическо), трябва да бъдат по-силно застъпени в училищата. Критичното мислене, медиите и демокрацията са също сред важните теми за 39% от тях, при 42% за ЕС. Повече знания, свързани с предприемачество и финансовите умения, са необходими според 38% от младежите в България, а използването на дигитални устройства и програмиране за 36% от тях (27% за ЕС). Изменението на климата, околната среда и природосъобразното поведение е също сред основните теми, които вълнуват младежите и 33% от тях смятат, че информацията в училищата по темата не е достатъчна.

Добър ефект на въздействие се измерва от секторните интервенции, насочени към младите хора, относно показателите на пазара на труда - коефициентът на младежка заетост се повишава, а младежката безработица намалява осезаемо.⁶

	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г. II-ро тримесечие
Заети младежи на 15-29 г. (Бр. хил.)	465,9	440,3	464,5	434	440,5
Коефициент на младежка заетост (%)	39,2	38,3	42	40,8	42,8
Коефициент на младежката безработица (%)	14,4	12,2	9,9	8,3	6,9
Регистрирани безработни младежи до 29 г. (Средно год. Бр.)	51 680	37 998	33 600	26 785	21 886

Национално представителното проучване на младежите отчита ниски нива на удовлетвореност по отношение на размера на заплащане, като това е и основна причина за смяна на работното място - 30%. По-скоро негативна тенденция се отчита в кариерното ориентиране - близо половината не работят по специалността си, а едва около една трета са се реализирали успешно спрямо образованието си. Позитивна картина се отчита по отношение на оценка на възможностите за

⁶ НСИ

намиране на работа. Близко 50% посочват, че са намерили лесно настоящата си работа.

Бавно развитие на дигиталните умения – към 2015 г. 54% от младежите на възраст 16-24 год. разполагат с основни или над основните дигитални умения,⁷ но българските младежи са на предпоследно място в Европейския съюз (ЕС) по дигитална грамотност към 2019 г.. Сред държавите-членки на ЕС Хърватия има най-висок дял на лицата на възраст от 16 до 24 години с основни или над основни цифрови умения (97%), следвани от Естония, Литва и Холандия (и трите 93%), както и Гърция (92%). За разлика от тях най-ниските дялове са наблюдавани в Румъния (56%), България (58%), Италия (65%), Унгария (68%), Латвия и Люксембург (и двете 75%).⁸ За постигане на това ниво на успеха и благополучието на съвременния човек се изисква усилена работа с младежите в тази насока, предвид фактите за актуалното състояние в тази област - над 2/3 от младежите ползват Интернет, а над половината влизат в мрежата повече от 10 пъти на ден, а за повече от половината социалните мрежи са основен източник на информация. Тревожно е, че една трета от младите хора не могат да преценят кое е фалшива новина, близо половината от учениците в България не се съмняват в истинността на всяка публикувана информация.⁹ В Европа 75% от младите хора между 15 и 24 г. признават, че не могат да различат истини от неистини и истински от фалшиви новини.

България остава на предпоследно място в ЕС по отношение на обществената активност на гражданите и нивото на участие в доброволчески дейности, включително за младежката група. Национално представителното изследване за младежта през 2019 г. потвърждава, че 56% са се включвали в доброволчески акции, но за съжаление основната част от тях посочват като изпращането на дарителски съобщения, което младите хора възприемат като форма на доброволчество. Реално ангажирани с доброволчество чрез труд са едва 13% от декларираните участие или под 7% от общата съвкупност на младежите. Както е характерно за доброволческата дейност по принцип, у нас жените с по-високо образование по-често се включват в доброволчески прояви за сметка на мъжете.

---

⁷ PISA 2015

⁸ ЕВРОСТАТ

⁹ Център за развитие на медиите, Проучване на медийната грамотност на 642 ученици между 15 и 19 год. в 10 училища в страната.

Налице е обаче предпоставка за продължаване и развитие на младежката работа в тази насока, основана на общата положителна нагласа - 68% от младите хора смятат, че си струва човек да участва в доброволчески инициативи, като биха се мотивирали основно от такива, свързани с хора/деца в нужда, социални дейности, бедствия и аварии или в дейности по опазване на околната среда. Импулсът за добротворчество, усилен и от ситуацията у нас и по света, свързана с настъпилата пандемия от коронавирус през 2020 г., също е добра предпоставка в тази насока.

Младите българи остават с подчертано положително отношение към ЕС, като сред 18 - 29 - годишните се регистрират най-позитивни нагласи към ЕС.¹⁰

Сериозен напредък има по отношение интереса към участие сред българските младежи и реализиране на проекти по програмите на ЕС „Еразъм+“ и „Европейски корпус за солидарност“.

Година	Програма „Еразъм+“		Програма „Европейски корпус за солидарност“	
	Брой одобрени проекти	Финансиране (евро)	Брой одобрени проекти	Финансиране (евро)
2019 г.	624	41 865 658	76	1 811 381
2018 г.	462	35 577 387	31	1 095 810
2017 г.	383	32 017 664		
2016 г.	380	26 989 518		
2015 г.	352	25 273 359		

Късно придобиване на битова автономност - българските младежи напускат дома на родителите си средно на 30 год., като мъжете живеят с родителите си до 32.1 години, а жените - до 27.6 години.¹¹

¹⁰ Изследване на социологическа агенция ТРЕНД „Нагласи към ЕС и евроизборите“ (6-13.03.2019)

Национално представителните изследвания за младежта 2018 и 2019 г. очертават като цяло наличие на дискриминационни нагласи сред младите хора - почти половината от младите хора смятат, че би било проблем деца със специфични нужди (психически и физически) да учат в едно училище с други деца. Останалите младежи посочват, че това за тях не би представлявало проблем. Положителните нагласи към различните по етнос са много по-силно изразени в малките населени места и в селата, отколкото в големите градове. По-високите нива на приемане на различните етноси в малките населени места се обяснява с близкото съжителство между българска, ромска или турска общности и т.н. При младите хора, които живеят в столицата, нивата на неприемане на хора от други общности са по-високи, като причината за това е липсата на информация и близост с тези общности.

Запазват се негативни тенденции, свързани с употребата на алкохол и цигари. По данни от националното представително проучване за младежта всеки четвърти младеж между 15-24 г. употребява твърд алкохол. Половината от младите хора в групата на 25-29-годишните употребяват алкохол. Всеки трети във възрастовата група 15-19 г. пуши цигари, а във възрастовата група 25-29 г. процентът е най-висок. Разпространението на тютюнопушенето сред 15-годишните момчета е второто най-високо в ЕС.¹²

¹¹ ЕВРОСТАТ

¹² Данни от Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction), Европейски доклад за наркотиците / Тенденции и развития/2018 г.

Един от трима от младите българи се занимава активно със спорт, като мъжете спортуват повече от жените. 65% смятат, че в България има добри условия за спорт, а 29% не споделят това мнение. Младите хора от София и областните градове спортуват най-често във фитнес залите, а тези от малките населени места и селата – навън или вкъщи. С нарастване на възрастта, делът на неспортуващите се увеличава значително.¹³

Положителните тенденции по отношение на практикуването на спорт са изведени и в доклада на Евробарометър за спорта и физическата активност от 2018г.¹⁴

Търсенето на професионална помощ при наличие на психологичен проблем все още не е практика сред младите хора, при такава ситуация младите хора по-често търсят подкрепа и съвети първо от семейството и приятелите си. Съобщенията за случаи на инфектирани с ХИВ млади хора остават под средната стойност за ЕС.

Информираността по здравни теми като цяло, включително здравословен начин на живот и хранене, остава на непрофесионално ниво - преобладаващата част от младите хора търсят информация по интересуващите ги здравни въпроси сами и предимно в интернет. Частична информация за здравето и здравословния начин на живот получават в часовете по биология и здравно образование в училище, както и ако участват в проекти или извънкласни инициативи със здравна тематика.

Изследванията също така показват недостатъчна информираност и ниско ниво на конкретни поведенчески практики за опазване на природата и околната среда. Въпреки декларирания респект към важността на екологичните проблеми само 6% са направили големи промени в навиците си в последните 5 години, които да помогнат за опазването на околната среда. Опазването на околната среда и природата също така е една от най-предпочитаните области за участие в доброволчески дейности.

---

¹³ Годишен доклад за младежта за 2019 г.

¹⁴ Eurobarometer on Sport and Physical Activity, 2018

Визия и стратегически цели 2021-2030 г.

Способни, ангажирани и овластени млади хора, готови да развиват своя пълен потенциал и съзнателно да допринасят за развитието на Република България в контекста на европейското семейство и глобалния свят.

Осъществяването на визията ще доведе до следните резултати:

Младите хора през 2030 г. имат европейско самочувствие, добри професионални, социални и граждански умения, отстояват демократичните ценности и правата на човека, участват активно в обществените процеси и са способни да вземат важни решения за себе си, общността и държавата.

Младежките организации през 2030 г. притежават необходимия капацитет и устойчивост за пълноценно участие в планирането, изпълнението и мониторинга на политики за младежта и са разпознати като пълноправен партньор на институциите при провеждане на държавната политика за младежта.

Младежката политика през 2030 г. адресира актуалните проблеми на младите хора с целенасочени и последователни действия и създава възможности за развитие на пълния потенциал на младите хора.

Основни принципи на политиката за младежта

Младежката политика има хоризонтален характер и предполага целенасочена и активна координация с останалите секторни политики - за образование, заетост, култура, спорт, здравеопазване, социални услуги, регионално развитие, транспорт и т.н., които имат отношение към живота на младите хора в България на национално, регионално и местно ниво, както и последователно и устойчиво партньорство със

социалните партньори и неправителствените организации, които работят в младежкия сектор.

Основните принципи, заложи при изпълнението на настоящата НСМ 2021-2030 г., се основават на разбирането, че политиката за младежта трябва да бъде:

Политика, основаваща се на потребностите на младите хора. Това предполага системно събиране и анализиране на статистически данни, данни от социологически проучвания и анализи на нагласите и потребностите на младите хора в България; използване на национални, европейски, международни и секторни изследвания за идентифициране на реалните проблеми с цел разработване на адекватни мерки и интервенции във всяка секторна политика, съчетани с целенасочен диалог с младите хора.

Политика, гарантираща равнопоставеност и приобщаване. Всяка секторна политика трябва да гарантира равнопоставен достъп до образование, заетост, здравни и социални услуги, цифрова инфраструктура, култура и спорт за всеки млад човек, независимо от неговия пол, етническа принадлежност, местоживееене и социален статус и че младите хора със специфични потребности, в неравностойно положение или от уязвими групи трябва да бъдат подкрепени, приобщени и интегрирани в обществото.

Политика, насърчаваща участие и овластяване. Този принцип предполага предоставяне на възможности за качествено участие на младите хора във формирането, разработването, изпълнението и прилагането на младежките политики на национално, регионално и местно ниво.

Политика, съобразена с възрастови и регионални специфики. Обособяването на различни младежки възрастови групи и разработване на мерки, съобразени със спецификите в профила, потребностите и интересите на всяка възрастова група, е важна предпоставка за успешна политика. Мерките трябва да бъдат адаптирани и към регионалните специфики на населените места, където живеят младите хора.

Политика, изпълнявана в сътрудничество. Партньорството, конструктивният и ефективен диалог с младите хора, неправителствените и младежките организации, с институциите на национално, регионално и местно ниво,

със социалните партньори, академичната общност и бизнеса е ключов фактор за постигането на стратегическите цели на политиката за младежта.

Политика, която е многосекторна. Съгласуван и интегриран подход за работата на различните сектори в държавната администрация, които функционират във взаимодействие и изграждат ясен хоризонтален механизъм на координация за решаване на младежки проблеми и създаване на възможности.

При изготвянето на настоящата Стратегия са застъпени основните принципи за работа на държавната администрация: **законност, откритост и достъпност, отговорност и отчетност, ефективност, субординация и координация, предвидимост, обективност и безпристрастност, непрекъснато усъвършенстване на качеството.**

Разбирането и спазването на тези принципи е предпоставка за постигане на синергия в целите на различните секторни политики и реализиране на визията на НСМ 2021-2030 г.

Стратегически цели 2021-2030

- Цел 1: Насърчаване на неформалното обучение;
- Цел 2: Насърчаване на заетостта и подкрепата за млади хора, които не учат, не работят и не се обучават (NEETs);
- Цел 3: Насърчаване на ангажираността, участието и овластяването на младите хора;
- Цел 4: Развитие и утвърждаване на младежката работа в национален мащаб;
- Цел 5: Свързаност, толерантност и европейска принадлежност;
- Цел 6: Насърчаване на здравословен и природошадящ начин на живот;
- Цел 7: Насърчаване на културата и творчеството сред младите.

Цел 1: Насърчаване на неформалното обучение

Неформалното обучение е устойчив подход за придобиването, утвърждаване и надграждане на ключови компетентности от младите хора. В синхрон с 8-та Европейска младежка цел “Качествено учене за всички”, настоящата стратегия акцентира върху нуждата от повишаване на достъпа на младите хора до качествено

неформално обучение, чрез разширяване на мрежата от доставчици и адаптиране и прилагане на стандарти за качество на НФО.

Отговорни институции - координатори: ММС и МОН

Партньори за изпълнение на мерките: МТСП, МК, НАПОО, ЦРЧР, НСОРБ, областни управители, общини, неправителствени организации, младежки работници, училища, университети, младежки центрове и пространства, читалища, социални партньори, международни организации, бизнеса, научни организации и други.

Оперативна цел 1.1: Повишаване на достъпа до неформално обучение за развитие на ключови компетентности			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Подкрепа за неформалното обучение чрез разширяване на мрежата от доставчици	Повишен дял млади хора, включени във форми на неформално обучение	Дял млади хора, включени и участвали в неформално обучение;	Национално представително ежегодно проучване
Насърчаване на участието на младите хора в неформално обучение и неформално учене		Дял млади хора от малките населени места (малки градове и села), включени и участвали в неформално обучение;	
Оперативна цел 1.2: Повишаване на качеството на неформално обучение			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Адаптиране и насърчаване на прилагането на стандарти за качество	Адаптирани и внедрени стандарти за качествено неформално обучение	Брой стандарти за качество; Брой организации, които ги използват;	Онлайн изследване сред организации, доставчици на неформално обучение
Създаване на инструменти за валидиране и разпознаване на умения, придобити в рамките на неформално обучение, неформално учене и на резултати от учене чрез опит.	Разработени и внедрени инструменти	Брой разработени и адаптирани инструменти; Брой млади хора, валидиращи умения през инструментите	Данни от системата, която поддържа инструментите

Цел 2: Насърчаване на заетостта и подкрепата за млади хора, които не учат, не работят и не се обучават (NEETs)

Младежката заетост продължава да бъде централен проблем пред младите хора в страната. Делът на младежи от групата NEETs (Млади хора, които не учат, не работят и не се обучават) остава висок, а икономическото въздействие на пандемията от COVID-19 предполага допълнително влошаване на показателите в краткосрочен и средносрочен план. С оглед на динамичната социално-икономическа обстановка следва да бъдат приложени максимално широк обхват мерки подкрепящи кариерно ориентиране, насърчаване на заетостта и обхващане на младите хора във форми на образование.

Отговорна институция - координатор: ММС и МТСП

Партньори за изпълнение на мерките: ЦРЧР, НСОРБ, АСП, АЗ, НАПОО, областни управители, общини, неправителствени организации, младежки работници, училища, университети, младежки центрове и пространства, социални партньори, международни организации, бизнеса, научни организации и други.

Оперативна цел 2.1: Насърчаване на заетостта на младите хора			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Осигуряване на възможности за обучение, за професионална квалификация и ключови компетентности, съобразно търсенето на пазара на труда	Повишен коефициент на заетост в групата 15-29 години	Коефициент на заетост (15-29 навършени години);	Национален статистически институт
Насърчаване осигуряването на възможности за заетост, вкл. качествени платени стажове, стажуване и чиракуване на младежи в неравностойно положение	Понижен коефициент на безработица в групата 15-29 години	Коефициент на безработица (15 – 29 навършени години)	
Оперативна цел 2.2: Насърчаване на включването в образование и заетост на млади хора, които не учат, не работят и не се обучават (NEETs)			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Насърчаване достигането и активирането на младежите от групата NEETs, вкл. чрез засилване на партньорствата на младежките организации с местни институции.	Понижен дял младежи, попадащи в групата NEETs (Към 2019 г.	Дял на младежите (15 – 29 навършени години), които са незаети и неучастващи в образование и обучение	Национален статистически институт

Разработване и прилагане на услуги за социално включване на младежи от групата NEETs	младежите, попадащи в групата NEETs, са 16.7%. Очакваният резултат към 2030г. е те да бъдат 15%. (Национална програма за развитие България 2030))		
--	--	--	--

Цел 3: Насърчаване на ангажираността, участието и овластяването на младите хора

Стимулирането на ангажираността, качествено участие и овластяването на младите хора е съществена предпоставка за ефективността и пълноценното изпълнение на политиката за младежта. Осигуряването на качествено участие на младежите на всички нива на вземане на решения - местно, национално и европейско е основополагащо за изграждането на демократичната култура и основни граждански компетентности и следва да бъде активно подкрепяно от държавната политика за младежта.

Отговорна институция - координатор: ММС

Партньори за изпълнение на мерките: МОН, МТСП, МРРБ, ЦРЧР, НСОРБ, областни управители, общини, неправителствени организации, младежки работници, училища, университети, младежки центрове и пространства, социални партньори, международни организации, бизнеса, научни организации и други.

Оперативна цел 3.1: Повишаване на нивото на гражданска ангажираност на младите хора			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Подкрепа и насърчаване на доброволчеството, както и регулиране на доброволческите дейности	Повишена информираност относно ползите от доброволчество; Повишено участието на млади хора в доброволчески инициативи и проекти	Дял млади хора, участващи в доброволчески инициативи и проекти; Дял на млади хора, информирани относно ползите за доброволчество	Национално представително ежегодно проучване

Ангажиране на неорганизираните младежи в различни форми на гражданско участие, доброволчество и младежки дейности	Повишена информираност на младите хора относно възможности за организирани форми и прекарване на свободното време; Повишен брой млади хора, които членуват в младежка организация или са част от младежки неформални групи	Дял на младите хора, членуващи в младежки организации Дял на млади хора, част от неформални групи	Национално представително ежегодно проучване
Насърчаване на обмяна на информация и сътрудничество между младежките организации, клубове и младите хора	Увеличен брой на организациите, работещи с млади хора	Брой организации, които работят с млади хора; Брой младежки организации	Национален регистър на организациите, които работят с млади хора

Оперативна цел 3.2: Повишаване на нивото на овластяване и качествено участие на младите хора в процесите на вземане на решения на местно, национално и европейско ниво

Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Насърчаване на партньорството за качествено младежко участие и овластяване в процесите на вземане на решения на местно ниво	Ефективно функциониращи консултативни младежки съвети във всички общини в страната; Качествено участие на младите хора в процесите за вземане на решения на местно ниво	Дял на общините с функциониращо КМС; Брой млади хора членуващи в КМС; Ниво на удовлетвореност на младите хора от функционирането на КМС и от участието им в процесите на вземане на решения	Общински отчети по общински младежки програми; Отчети по изпълнение на общински план за младежта; Проучване и обратна връзка от младежите, членовете на КМС
Надграждане на съществуващите механизми за качествено младежко участие в процесите на вземане на решения на национално ниво	Създадени и усъвършенствани механизми за младежко участие при вземането на решения на Национално ниво; Пълноценно включване на млади хора и младежки организации в	Брой млади хора, част от институционални механизми за вземане на решения на национално ниво; Ниво на удовлетвореност на младите хора от функционирането на националните механизми	Национално представително ежегодно проучване

	процесите на вземане на решение на национално ниво	и от участието им в процесите на вземане на решения	
Популяризиране и развитие на формите за участие в процесите за вземане на решения на Европейско ниво	Повишена разпознаваемост на Диалога на ЕС по въпросите за младежта и младежките проблеми на ниво ЕС	Брой млади хора, запознати с Европейските цели за младежта; Брой млади хора, участвали в дейности, част от Диалога на ЕС по въпросите за младежта; Брой младежки организации, участвали в дейности, част от Диалога на ЕС по въпросите за младежта	Национално представително ежегодно проучване; Запитване към организаторите на Диалога на ЕС по въпросите за младежта
Оперативна цел 3.3: Осигуряване на подкрепяща среда за младежките организации и популяризиране на ползи от тяхната работа.			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Повишаване на капацитета и устойчивостта на младежките организации	Изготвени и разпространени насоки за създаване, функциониране и устойчивост на младежките организации; Повишен капацитет и устойчивост на младежките организации	Брой младежки организации, обхванати в дейности за повишаване на капацитета и устойчивостта	Онлайн проучване сред младежките организации
Повишаване на информираност за възможностите за финансиране на младежки проекти и оптимизиране на процедурите за кандидатстване	Надграждане на Национална информационна система за младежта; Повишен брой млади хора, участващи в младежки програми и проекти; Повишен брой младежки организации, изпълняващи проекти по младежки програми и проекти	Брой младежки организации, кандидатстващи за финансиране на младежки програми и проекти; Брой млади хора, включени в младежки проекти; Брой млади хора и младежки организации, които посещават НИСМ	Отчет по младежките програми и проекти Отчет за посещенията на портала за младежки дейности

Цел 4: Развитие и утвърждаване на младежката работа в национален мащаб

Европейският дневен ред за младежката работа, приет вследствие на 3-тата Европейска конвенция за младежка работа, подчертава необходимостта от предприемане на целенасочени стъпки в подкрепа на младежката работа. Посочена е необходимостта от създаване на национални експертни координационни механизми за развитие на младежката работа, както и нуждата от разширяване на обхвата и инструментариума на младежките работници чрез развитие и утвърждаване на иновативни форми на младежка работа.

Отговорна институция - координатор: ММС

Партньори за изпълнение на мерките: МОН, МТСП, МРРБ, НАПОО, ЦРЧР, НСОРБ, областни управители, общини, неправителствени организации, младежки работници, училища, университети, младежки центрове и пространства, социални партньори, международни организации, бизнеса, научни организации и други.

Оперативна цел 4.1: Създаване на механизъм за разпознаване и развитие на младежка работа и разпространението ѝ			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Създаване на междусекторен координационен механизъм за развитие и разширяване на обхвата на младежката работа	Функциониращ координационен механизъм за развитие на младежката работа	Брой заседания на координационния механизъм	Министерство на младежта и спорта
Подкрепа за разпознаването, развитието и утвърждаването на младежката работа като фактор за личностно, социално и професионално развитие на младите хора	Повишена информираност на младите хора за възможностите от младежка работа	Брой млади хора, обучаващи се в специалности „Младежки работник“ и „Неформално образование“; Брой младежки работници, трайно ангажирани с младежка работа	Справка от висши училища Справка от НСИ
Оперативна цел 4.2: Насърчаване на иновативни подходи в младежката работа			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Подкрепа за развитието на мобилна младежка работа Насърчаване използването на	Разнообразен инструментариум на младежката работа с	Брой младежки организации, използващи дигитални и други	Онлайн проучване сред младежките

дигитални инструменти в младежката работа	дигитални и други иновативни методи	иновативни форми на младежка работа	организации
---	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------

Цел 5: Свързаност, толерантност и европейска принадлежност

Изграждането на толерантност, насърчаването на зачитането на правата на човека и демократичните принципи са основни елементи за борба с предразсъдъците, дискриминацията и различните форми на насилие сред младите хора. Стимулирането на чувството за принадлежност към ЕС чрез запознаването с принципите, структурата и функциите на институциите на Съюза са от първостепенно значение за възпитанието на пълноценни граждани с европейско самочувствие.

Отговорна институция - координатор: ММС

Партньори за изпълнение на мерките: МОН, МТСП, ДАЗД, ЦРЧР, НСОРБ, областни управители, общини, неправителствени организации, младежки работници, училища, университети, младежки центрове и пространства, социални партньори, международни организации, бизнеса, научни организации и други.

Оперативна цел 5.1: Насърчаване на социалното включване на младите хора от уязвими групи

Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Подкрепа за проекти и инициативи, насочени към младежи от уязвими групи в риск от социално изключване	Намален дял на младежи, попадащи в риск от социално изключване	Дял на младежите в риск от социално изключване	Данни от организации, работещи с младежи от уязвими групи
Повишаване на информираността на младите хора във връзка с проблемите на младежите от уязвими групи	Повишено ниво на информираност на младите хора относно проблемите на младежите от уязвимите групи / младите хора в неравностойно положение	Дял на младежите, обхванати в информационни дейности	Данни от организации, работещи с младежи от уязвими групи

Оперативна цел 5.2: Насърчаване на толерантност и ненасилие, превенция на агресия сред младите хора, включително и в онлайн пространствата

Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Подкрепа на информационни кампании и младежки	Повишена толерантност на младите хора;	Дял на младежите, демонстриращи	Национално представително

<p>обучения, свързани с изграждането на толерантно поведение и противодействие на агресивното поведение и езика на омразата;</p> <p>Подкрепа на информационни кампании и младежки обучения, свързани с демокрация, права на човека и върховенство на закона</p>	<p>Повишени компетентности по отношение на демокрацията, правата на човека и върховенството на закона</p>	<p>толерантно поведение и отношение;</p> <p>Брой младежи, обхванати в дейности, насърчаващи толерантността и противодействие на език на омразата;</p> <p>Брой дейности, насърчаващи толерантността и противодействие на език на омразата;</p> <p>Брой млади хора, отстояващи демокрацията, върховенството на закона и правата на човека</p>	<p>ежегодно проучване;</p> <p>Годишни доклади</p>
<p>Насърчаване на партньорствата между институции и неправителствени организации, които работят за превенция и преодоляване на дискриминацията и насилието сред младите хора</p>	<p>Намалено ниво на виктимизация от връстници сред младите хора;</p> <p>Намален брой, млади хора засегнати от кибернасилие и онлайн тормоз</p>	<p>Брой млади хора, обект на насилие от връстници;</p> <p>Брой млади хора, жертви на кибернасилие и онлайн тормоз</p>	<p>Национално представително ежегодно проучване</p>
Оперативна цел 5.3: Засилване на чувство за принадлежността към ЕС и споделяне на европейските ценности			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
<p>Популяризиране на европейските ценности</p>	<p>Повишен дял на младежите с чувство за принадлежност към ЕС</p>	<p>Дял на младежите с чувство за принадлежност към ЕС</p>	<p>Национално представително ежегодно проучване</p>
<p>Подкрепа за инициативи, свързани със запознаване с дейността и принципите на ЕС и европейските институции</p>	<p>Повишено ниво на запознатост</p>	<p>Дял млади хора, обхванати от инициативи;</p> <p>Брой реализирани инициативи</p>	<p>Национално представително ежегодно проучване</p>

Цел 6: Насърчаване на здравословен и природосъобразен начин на живот

Физическата активност сред младите хора излиза на преден план. Положителните тенденции по отношение на практикуването на спорт, изведени в доклад на Евробарометър за спорта и физическата активност от 2018 г., вървят ръка за ръка с усилията за създаването на условия за спортуване и наличието на адекватна, модерна и безопасна инфраструктура за това. Насърчаването на младите към практикуването му, както и към здравословния начин на живот, играят ролята на солидна превенция срещу агресията и зависимостите.

Видно е, че темите, свързани с опазването на околната среда, вълнуват младия човек. Разширяването на познанията по темата ще спомогне за формирането на отношение, навици и способност за реална промяна.

Отговорни институции - координатори: ММС, МЗ и МОСВ

Партньори за изпълнение на мерките: МОН, ЦРЧР, НСОРБ, областни управители, общини, неправителствени организации, младежки работници, училища, университети, младежки центрове и пространства, социални партньори, международни организации, бизнеса, научни организации и други.

Оперативна цел 6.1: Създаване на условия и насърчаване на младите хора към здравословен начин на живот, здравословно хранене, физическа активност и спорт			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Създаване на условия и насърчаване на физическата активност и спорта	Повишено ниво на физическата активност сред младите хора.	Дял на младежите, практикуващи физическа активност повече от 30 минути средно дневно; Намаляване дела на младите хора, които не практикуват физическа активност	Национално представително ежегодно проучване
Повишаване на осведомеността по темите за здравословен начин на живот и здравословно хранене	Понижена употреба на тютюневи изделия, алкохол и психоактивни вещества сред младите хора	Дял на младите хора, употребяващи тютюневи изделия и алкохол; Дял на младежите, обхванати от дейности за превенция на зависимостите по НПМД.	Национално представително ежегодно проучване; Данни от ММС; Данни от МЗ;

			Други организации като СЗО, Евростат, и т.н.
	Повишена осведоменост за здравословен начин на живот и здравословно хранене	Дял на младежите, обхванати в дейности, насочени към повишаване на осведомеността за здравословен начин на живот и здравословно хранене	Национално представително ежегодно проучване

Оперативна цел 6.2: Превенция на проблеми, свързани с психичното здраве на младите хора

Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
<p>Повишаване информираността на младите хора за получаване на психологична подкрепа</p> <p>Осигуряване на достъп до услугата психологична подкрепа за младите хора</p>	<p>Повишено ниво на информираност по темата за психично здраве;</p> <p>Повишена психологичната подкрепа за младите хора</p>	<p>Брой млади хора, участвали в дейности, насочени към информираност по темата за психично здраве;</p> <p>Дял на младежите, получили психологична подкрепа</p>	Национално представително ежегодно проучване

Оперативна цел 6.3: Превенция на проблеми, свързани със сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора

Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
<p>Повишаване на информираността по темата за сексуалното и репродуктивно здраве на младите хора;</p> <p>Насърчаване използването и прилагането на методологии за здравно образование;</p> <p>Повишаване на достъпа и прилагането на съвременни методи за семейно планиране сред младите хора;</p> <p>Подкрепа за повишаване на родителските умения на младите родители.</p>	<p>Повишени знания на младите хора по въпроси, свързани с ХИВ/СПИН, сексуално преносими инфекции и контрацепция;</p> <p>Повишени знания на младите хора за семейно планиране;</p> <p>Повишени знания на младите хора за развитие на родителските им умения</p>	<p>Дял на младите хора, които прилагат предпазни мерки за сексуалното си здраве;</p> <p>Дял на млади хора, обхванати от дейности по семейно планиране;</p> <p>Дял на млади хора, обхванати от дейности за развитие на умения за родители</p>	Национално представително ежегодно проучване

Оперативна цел 6.4: Постигане на осъзната промяна в мисленето и поведението на младите хора по отношение на опазване на околната среда			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Разширяване на познанията на младите хора в областта на опазването на околната среда, включително индивидуалния им принос;	Повишени познания на младите хора в областта на опазването на околната среда;	Дял млади хора с повишено ниво на познания в областта на опазването на околната среда	Национално представително ежегодно проучване
Подкрепа за младежки проекти и инициативи, целящи формиране на знания, умения, нагласи и ангажираност с екологичните проблеми и тяхното решаване;	Млади хора, ангажирани с опазването на околната среда	Дял на младежите, взели участие в инициативи, насочени към опазването на околната среда	Национално представително ежегодно проучване
Стимулиране и подкрепа на младежки доброволчески инициативи в областта на опазването на околната среда и формиране на устойчива екологична култура и поведение	Увеличен брой на младежките инициативи в областта на опазването на околната среда и формиране на устойчива екологична култура и поведение сред младите хора за изграждане на екологично отговорни поколения	Брой младежки инициативи в областта на опазването на околната среда; Дял на младежите, взели участие в доброволчески инициативи в областта на опазването на околната среда	Национално представително ежегодно проучване

Цел 7: Насърчаване на културата и творчеството сред младите

Начинът на прекарване и осмисляне на свободното време е въпрос на жизнен стил, ценности и лични предпочитания, но и на финансови възможности и условия, които предоставя средата. Активното прекарване на свободното време чрез занимания със спорт, културни дейности, лично творчество, практикуване на хоби и т.н. е допълващо и стимулиращо личностното развитие. То дава възможност за повишаване на уменията и компетентностите, разширяване на интересите, формиране на трайни позитивни навици, които остават и напред във времето. Културният живот до голяма степен е обусловен от възможностите, които се представят от населеното място.

Отговорни институции - координатори: ММС и МК

Партньори за изпълнение на мерките: МОН, МТСП, НСОРБ, областни управители, общини, неправителствени организации, младежки работници,

училища, университети, младежки центрове и пространства, читалища, социални партньори, международни организации, бизнеса, научни организации и други.

Оперативна цел 7.1: Повишаване на достъпа до култура и нивото на културно участие на младите хора			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Насърчаване на мобилността на младежките творчески трупи и подкрепа за мобилни форми на изкуство и култура	Повишен интерес на младите хора към културни събития и развитие на творческия им потенциал; Повишен достъп на младите хора до творчески продукти	Дял на млади хора, участващи в организирани творчески дейности;	Национално представително ежегодно проучване
Подкрепа за разработването и изпълнението на услуги за свободното време на младите хора, насърчаващи културно участие		Дял на млади хора, потребители на културни продукти и посещаващи културни мероприятия	
Оперативна цел 7.2: Насърчаване на лични творчески умения			
Мерки / Дейности	Очаквани резултати	Индикатори	Източници на информация
Подкрепа на дейности и инициативи за повишаване на личните творчески умения на младите хора	Увеличен дял млади хора, участващи в творчески дейности	Дял на млади хора, практикуващи творческо хоби в свободното време	Национално представително ежегодно проучване
Популяризиране и подкрепа на дейностите на младежки пространства, центрове, зони, творчески колективи и организации, работещи за младежко включване в културния живот.			

Финансиране

Финансирането на дейностите на настоящата стратегия ще се осъществява приоритетно чрез предвидените в чл. 7 от Закона за младежта програми за младежта и посредством общинските програми за младежта в изпълнение на чл. 15 ал. 5 от Закона за младежта, в рамките на определените бюджети на отговорните първостепенни разпоредители с бюджет за съответната година.

Средства могат да бъдат осигурени и чрез проектно финансиране от действащи Европейски фондове, програмите „Еразъм+“ и „Европейски корпус за

солидарност“, други програми на Европейския съюз, Съвета на Европа и други източници.

Финансирането за мерки, попадащи в обхвата други ведомства, се осигурява в рамките на средствата, планирани по бюджетите на съответните отговорни институции чрез държавния бюджет.

Детайлното планиране на обема на необходимите финансови средства по съответните мерки и дейности за постигане на заложените резултати и цели ще бъде осъществявано на годишна база чрез годишните планове за изпълнение на Стратегията, които се приемат от Министерския съвет съгласно чл.6 от ЗМ.

Механизъм за наблюдение, оценка и актуализация

Изпълнението на публични политики и тяхната ефективност и ефикасност следва да се базира на обективни факти и доказателства. С оглед хоризонталния характер на политиката за младежта в изпълнението на настоящата Стратегия са изрично посочени всички институции и ведомства, отговорни за реализирането на съответните мерки в стратегически цели. С цел пълноценна оценка на въздействието на прилаганите политики, досегашният механизъм за мониторинг следва да бъде допълнен с възможността за измерване на приноса на гражданския сектор в изпълнението на заложените стратегически и оперативни цели, мерки и дейности. Органите на местната власт, представителите на гражданския сектор, на академичните среди, социалните партньори са сред идентифицираните заинтересовани страни, от които се очаква също активна роля и подкрепа за реализацията на Стратегията.

Индикатори

Мониторингът на състоянието на младите хора в страната ще се осъществява чрез проследяване на индикаторите, заложи в Стратегията, както и допълнителни такива, предвидени в годишните планове за младежта, дефинирани на базата на текущите постигнати резултати от изпълнението на заложените мерки.

По отношение на необходимата информация основен източник следва да са данните, налични от Национален статистически институт и Евростат, които могат да послужат като източник на информация за проследяване на индикаторите. Планирани са и целеви изследвания за целите на мониторинга, които да допълнят необходимата информация, която излиза извън обхвата на данните, събирани от НСИ и Евростат.

По отношение на честотата на измерване за всички индикатори ще бъде установена базова линия в началото на периода и се планира ежегодно измерване на индикаторите на база отчетите за изпълнение на годишните планове за младежта.

Годишните отчети за изпълнение на плановете за действие и докладите за младежта ще предоставят информация за изпълнението и резултатността и ефективността на провежданата политика чрез анализ на заложените в плановете индикатори и степента на тяхното изпълнение.

С цел прецизиране на планираните интервенции и унифициране на подхода на планиране Министерство на младежта и спорта ще изработи методически указания за планиране и отчитане на конкретните дейности в изпълнение на годишните планове за младежта на национално и местно ниво.

Механизмът за отчитане на изпълнението ще се основава на обобщаване на информация, предоставената от централните държавни власти, отговорни за изпълнението на секторните политики, както и от общините, на база на планираното и изпълнение на програмите, схемите, проектите, кампаниите и инициативите, включени в плановете за действие в изпълнение на стратегическия документ.

Измененията в социално-икономическото положение на младежта и изпълнението на приоритетите и целите на Стратегията през годината се излагат в Годишен доклад за младежта съгласно чл.5 от ЗМ. Докладът се одобрява от Народно събрание по предложение на Министерски съвет.

Междинен и окончателен преглед на изпълнението и актуализация

Динамичното развитие на политиките за младежта изисква предвиждане на ефективен механизъм за оценка на въздействието и ефективността на прилаганите интервенции и своевременна актуализация на Стратегическата рамка. Този

механизъм следва да се базира на анализ на данните и тенденциите, изложени в годишните доклади за проследяване на въздействието на Стратегията.

Не по-късно от шестата година от изпълнението на Стратегията ще бъде извършен междинен преглед и оценка. С оглед постигане на по-добро качество на предложенията и по-добро насочване на предлаганите действия междинният преглед има за цел да направи оценка на постигнатите към момента резултати и да установи дали има необходимост от преразглеждане, допълване или отпадане на цели или мерки, както и по-активното включване на заинтересованите страни в процеса по оценката и наблюдението.

Междинният преглед включва оценка на въздействието на Стратегията, която изследва съотношението между формулираните цели и постигнатите междинни резултати, както и оценка на степента на синхронизация с националната и европейска рамка в областта на политиките за младежта. Междинният преглед съдържа и анализ на индикаторите за проследяване на степента на изпълнение на заложените стратегически цели.

В последната година на действие на Стратегията ще се извърши оценка на ефекта от изпълнението на стратегическия документ, която следва да бъде завършена до края на второто тримесечие. Окончателният преглед ще послужи като основа за планиране на бъдещата политика за младежта през следващия период.

Заключение

От съществено значение за изпълнението и постигането на заложените цели на Национална стратегия на младежта 2021-2030 г. е сътрудничеството и партньорството на всички пряко ангажирани институции на национално, регионално и местно ниво с представителите на неправителствените организации и младите хора. Ангажираността, активното участие на младежите и включването им в етапите на създаване, изпълнение, мониторинг и оценка на политиките са от ключово значение за постигане на ефективност, ефикасност, въздействие и устойчивост на провежданата политика за младежта.